לך לך

א. אויף דאָס וואָס פרשתנו הויבט זיך אָן מיטן דיבור ה' לאברם[1] „לך לך מארצך וממולדתך גו' ואעשך לגוי גדול גו'" שטעלט זיך דער רמב"ן[2] און זאָגט, אַז די „פרשה לא בארה כל הענין, כי מה טעם שיאמר לו הקב"ה עזוב ארצך ואי־טיבה עמך טובה שלא היתה כמוהו בעולם מבלי שיקדים שהי' אברהם עובד אלקים או צדיק תמים כו' ומנהג הכתוב לאמר התהלך לפני[3] ותשמע בקולי ואיטיבה עמך כאשר בדוד[4] ובשלמה[5], וכענין התורה כולה אם בחוקותי תלכו[6] אם שמוע תשמע בקול ה'א[7], וביצחק אמר[8] בעבור אברהם עבדי, אבל להב־טיחו בעבור יציאת הארץ אין בו טעם".

און איז מבאר דעם טעם, היות אַז די אנשי אור כשדים האָבן אים געטאָן „רעות רבות על אמונתו בהקב"ה" און ער איז פון זיי אַנטלאָפן „ללכת ארצה כנען ונתעכב בחרן אמר לו לעזוב גם אלו ולעשות כאשר חשב מתחלה שתהי' עבודתו לו וקריאת בני האדם לשם ה' בארץ הנבחרת ושם יגדל שמו ויתברכו בו הגוים ההם" — ניט אַזוי ווי ס'איז געווען „באור כשדים שהיו מבזין ומקללים אותו ושמו אותו בבור או בכבשן האש"[9]; און ער פירט אויס „אבל התורה לא תרצה להאריך בדעות עובדי עבודת גלולים ולפרש הענין שהי' בינו ובין הכשדים באמונה כאשר קצרה בענין דור אנוש וסברתם בע"ג שחדשו".

עס בלייבט אַבער ניט גלאַטיק[10]: פאַרוואָס דערמאָנט ניט די תורה בקיצור עכ"פ „שהי' אברהם עובד אלקים או צדיק תמים" אלס הקדמה צו „ויאמר ה' אל אברם גו'"[11]? וע"ד ווי מען געפינט ביי נח[12] אַז פאַר דעם דיבור ה' צו נח (בתחלת פרשת נח[12]) איז דער פסוק מקדים פריער (בראש הסדרה[13]) „נח איש צדיק גו'"; און נאָך פריער (בס"פ בראשית[14]) — „ונח מצא חן בעיני ה'"[15].

אַזוי ניט בנוגע צו אברהם, וואָס אין מדרשי חז"ל ווערט דערציילט באַרוכה וועגן גודל מעלתו וצדקתו און זיין עבודת השם במסג"פ נאָך זייענדיק אין אור כשדים וחרן, וואָס דאָס איז געווען

---

1) יב, א ואילך.
2) שם, ב.
3) וכלשון הכתוב פרשתנו יז, א.
4) ראה מ"א ב, ג־ד. דה"א כב, יא ואילך. כח, ז. ועוד.
5) ראה מ"א שם ג, יג־יד.
6) ר"פ בחוקותי (כו, ג).
7) תבוא כח, א. ועד"ז לפני מ"ת — בשלח טו, כו.
8) תולדות כו, כד. וראה גם לפנ"ז — שם, ה.
9) ראה גם מו"נ ח"ג פכ"ט. רמב"ם שבהערה 22.
10) גם בגוף תירוצו של הרמב"ן צלה"ב: לפי דבריו שלא הי' כאן הודעת גמול בשביל קיום הציווי של עזיבת הארץ — מדוע נאמר „לך גו' ואעשך לגוי גדול גו'", לשון המורה על גמול ושכר?
11) וראה גם בחיי (וע"ז באברבנאל) נח יא, כח: פרשתנו יב, א (בסופו). ותירוצו של הבחיי — שהזכיר מעלת אברהם ברמז במלת „אור כשדים" צע"ג, שהרי בזה הודגשו הרן ותרח.
12) נח ו, יג.
13) שם, ט.
14) בראשית ו, ח.
15) אלא דשם אינו דומה כ"כ לנדו"ד (ובפרט לדעת הרמב"ן), כיון דשם הוא הקדמה לא רק לדיבור ה' כ"א גם ובעיקר לטעם הצלתו מן המבול. וראה מפרשי התורה ס"פ בראשית.

די הקדמה וסיבה[16] צו אמירת ה' „לך לך וגו'"[17] — און עם כ"ז ווערט אין תושב"כ כלל ניט דערמאָנט וועגן דעם[18], אפילו ניט אז אברהם איז געווען אויסגעטיילט מכל שאר בני משפחתו: בס"פ נח ווערט אברהם דערמאָנט בלויז אלס איינער פון משפחת תרח[19].

ב. וי"ל דער ביאור אין דעם:

די התחלה פון עם ישראל איז פון אברהם אבינו, וואָס ער איז געווען דער ערשטער איד, אחד הי' אברהם[20]; און בא אברהם'ן גופא האָט זיין אויסגעטיילטקייט פון שאר בני אדם שבארצו מולדתו און אפילו מבית אביו — זיך אָנגעהויבן מיט „ויאמר ה' אל אברם לך לך" פון זיי אלעמען, וואָס שטייט בתחלת פרשתנו.

און דערמיט וואָס די תורה הויבט אָן דעם סיפור וועגן דעם ייחוד פון אברהם אבינו מיט „ויאמר ה' אל אברם גו'"

(כאטש אז א סך זמן פריער[21] איז שוין

„הכיר אברהם את בוראו" און איז נתקרב געווארן צום אויבערשטן; און ער האָט מפרסם געווען „לכל העולם שיש שם אלוקה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד"[22], ביז צו מוסר נפש זיין זיך נאָך זייענדיק אין אור כשדים[23])

— איז די תורה מדגיש דעם מהות פון אברהם'ן (פון אידן, פון יעדער אידן):

ביי אלע אָנדערע אומות איז זייער קירוב ושייכות צום בורא עולם פאָר־בונדן מיט זייער ידיעה והכרה אין בורא, וואָס דורך דעם פאַרבינדן זיי זיך מיט דעם אויבערשטן און זיינען מקיים מצותיו. ביי עם ישראל אָבער באָשטייט זייער עיקר קירוב לאלקות און זייער מציאות אלס אידן (ניט אין דעם וואָס זיי מצ"ע דערהויבן זיך צו האָבן א הכרה אין דעם בורא עולם און צו פאַרבינדן זיך מיט אים, נאָר) אין דעם, וואָס דער אויבערשטער האָט זיי אויסגעטיילט, ובלשון חז"ל[24] „ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו"[25], „קרבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקרבנו ליחודו"[26].

---

16) גם לדעת הרמב"ן, דהרי אמר לו שילך לא"י כי שם יוכל להמשיך בעבודתו וקריאת בני אדם לשם ה' כמו שעשה לפנ"ז.

17) ראה מרי"נ שם.

18) ראה גם תו"א פרשתנו (יא, ג); תו"ח שם (פג, ד ואילך) — מה שלא נאמר כלל בתורה ממעשיו של אברהם בהיותו בחו"ל. וראה ספר הערכים חב"ד ערך אברהם אבינו (ע' עג ואילך) ובהנסמן שם.

19) כי אף שהובא זה בפרש"י ס"פ נח (יא, כח. לב) — והרי רש"י מפרש פשוטו של מקרא — ה"ז בכלל תושבע"פ (ולא תושב"כ) ובה — מדרש אגדה, ולא רבותינו פירשו וכיו"ב.

ולהעיר — לכללות פרש"י עה"ת — חידוש בשו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ב (ממג"א שם סק"ג) „פרש"י שהוא בנוי על יסוד התלמוד"!

20) יחזקאל לג, כד.

21) ע"פ המבואר בפנים, יומתק מה שרק בפרשתנו (לאחרי שנאמר בתורה יחודו של אברם „ויאמר ה' אל אברם לך לך") מפורש (יב, ה ובפרש"י) „ואת הנפש אשר עשו בחרן — שהכניסו תחת כנפי השכינה", ולא נאמר זה קודם. וראה לקו"ש שבהעתה 37 (הערה 13 שם).

22) רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג.

23) רמב"ם שם. וראה גם מו"נ שם. רמב"ן שם. פרש"י נח (יא, כח) מ„מ"א". ועוד.

24) הגש"פ.

25) ולהעיר מנחמי' ט, ז „אתה הוא ה"א אשר בחרת באברם והוצאתו מאור כשדים גו'". ומשמע שהבחירה באברם היתה באור כשדים — לפני האמירה ד„לך לך גו'". וראה לקמן פרשתנו (טו, ז) „אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים". וראה ראב"ע ס"פ נח. רמב"ן בחיי ואברבנאל שם וברי"ש פרשתנו. של"ה רעז, א. ועוד.

26) לשון הרמב"ם הל' תר"מ פ"ז ה"ד. ומשמע לכאורה שקאי על הקירוב דאברהם, שהרי זהו הסיום ד„מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים כו'". אבל י"ל שקאי על

און וויבאלד אז דאס איז געקומען מצד הבורא, איז מובן, אז די בנ"י זיינען ניט נאר נאך א סוג אין דער בריאה (אבער — בדוגמת אנדערע נבראים), וואס איז געווארן נעענטער צום אוי־בערשטן מער ווי שאר בני אדם — נאר ס'איז אינגאנצן אן אנדער מהות.

וואורום אלע נבראים זיינען און בלייבן א מציאות נברא, משא"כ אידן זיינען במהותם אן ענין פון ג־טלעכקייט אין דער בריאה [ווייל ניט נאר די נשמה פון א אידן איז א „חלק אלקה ממעל ממש"[27] אויך זייענדיק למטה, נאר ווען דעם גוף פון א אידן ווערט געזאגט[28] „ובנו בחרת מכל עם ולשון", אז דער אויבערשטער האט בוחר געווען די אידן, זייערע גופים[29]].

ועד"ז איז דער חילוק צווישן די מצוות ב"נ און די מצוות וועלכע אידן זיינען אנגעזאגט געווארן — דאס איז ניט נאר א חילוק אין כמות (ז' אדער תרי"ג), נאר ס'איז א חילוק אין איכות ומהות[30]:

די מצות ב"נ איז תוכנן (בעיקר) — דער ישוב העולם[31], דער זיכוך האדם, אז דער מין המדבר זאל זיין כדבעי, די וועלט כדבעי; און די אויסגעאיידלקייט און שלימות פון וועלט (און מין המדבר) ווערט דורך דעם וואס די ב"נ זיינען מקיים זייערע מצוות (און דעריבער זיינען די מצות ב"נ ענינים וואס מ'קען מקיים זיין אפילו מצד „הכרע הדעת"[32]).

משא"כ די מצות פון אידן איז ענינן (ניט נאר דער זיכוך האדם[33] והעולם, נאר ועיקר) — „צוותא וחיבור"[34] עם הבורא, און דאס איז מהותה פון א מצוה. און וויבאלד אז דאס איז אן ענין פון צוותא וחיבור עם הבורא, וואס נברא און בורא זיינען באין ערוך לגמרי, איז מובן, אז כשם ווי די מציאות הנברא איז ניט תופס מקום לגבי דעם בורא, איז אויך זיין עבודה ניט תופס מקום לגבי', און דער וועג ווי די צוותא ווערט אויפ־גענטאן, איז (ניט דורך דעם זיכוך ועלי' פון דעם אדם, דורך זיין ידיעה והכרה אין אלקות, אדער וועלכע־עס־איז הרגש ועבודה נעלית פון א בן אדם, נאר) דורך דעם וואס דער אויבערשטער האט בוחר געווען און אנגעזאגט, ד. ה. דורך ציווי ה' וקיומו[35].

און דאס איז מדגיש תורה גלייך ביי דעם ערשטן אידן אברהם אבינו, אז זיין אויסגעטיילטקייט (אלס איד) און זיין מעלה הויבט זיך אן (אין דער תורה —

הקירוב בזמן גאולת מצרים — ראה לקו"ש חי"ז ע' 82 ואילך ובהערות שם.

27) תניא רפ"ב.

28) נוסח ברכת אהבת עולם. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סי' ס' ס"ד (ממג"א שם) שכשיאמר ובנו בחרת (מכל עם ולשון) יזכור מ"ת.

29) תניא פמ"ט (סט, סע"ב ואילך).

30) ראה לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך. חט"ז ע' 150. ובכ"מ.

31) ראה ישעי' מה, יח.

32) לשון הרמב"ם הל' מלכים ספ"ח. אלא דשם מבאר דבכדי להיות מחסידי אוה"ע (שיש להם חלק לעוה"ב) צריך שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו ולא „מפני הכרע הדעת". ולהעיר מב' הגירסאות בסיום לשון הרמב"ם שם „ולא מחכמיהם", „אלא מחכמיהם" — ראה לקו"ש ח"כ ע' 141. ואכ"מ.

33) לצרף בהם את הבריות — תנחומא שמיני ז"ח. ב"ר רפמ"ד. וש"נ (וראה מו"נ ח"ג פכ"ו). וראה ע"ד המבואר בפנים — לקו"ש חי"ט ע' 182 ואילך. וש"נ.

34) לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ.

35) ראה בארוכה משל כ"ק מו"ח אדמו"ר (ד"ה רבי אומר ש"ת ספ"א ואילך. ד"ה ביום השמע"צ השי"ת בתחלתו. „התמים" ח"א ע' כה ואילך), נת' בלקו"ש חי"ז ע' 30 ואילך.

מעשה אבות) ניט מיט זיינע געוואל־דיקע מעלות — אין זיין קירוב לאלקות דורך עבודתו ובכח עצמו (וואס איז גע־ווען בא אים אויך פריער), נאר[36] מיט „ויאמר ה' אל אברם לך לך גו'"[37], מיט דעם וואס דער אויבערשטער טיילט אים[38] אויס: זיין שייכות ודביקות מיט'ן אויבערשטן (ווי עס שטייט אין תורה) האט זיך אויפגעטאן עי"ז שנצטוו מאת ה'[39] און ער האט מקיים געווען[40] דעם ציווי[41].

ג. תורה איז מלשון הוראה[42]. דער־מיט ווערן געמיינט אלע עניני תורה, אז יעדער ענין אין תורה איז נוגע ניט בלויז אלס הוראה בלימוד וידיעת האדם, נאר זיי זיינען א הוראה פאר אלע אידן, און יעדער אידן בכל הדורות, אין דער הנהגה בפועל ממש.

ובפרט בנוגע די אבות — וויבאלד אז „מעשה אבות סימן לבנים"[43], און ווי דער רמב"ן[44] איז מבאר בארוכה, אז דער טעם וואס די תורה איז מאריך אין „סיפור המסעות כו' ושאר המקרים" פון די אבות, איז בכדי דערפון צו ארויס־לערנען און וויסן ווי עס דארף זיין די הנהגה פון די בנים.

עפ"ז איז מובן בנדו"ד: מיט דעם וואס די תורה דערציילט אז דער (עיקר) צוותא וחיבור פון אברהם מיטן אויבערשטן הויבט זיך אן מיטן ציווי ה' „לך לך גו'", איז דאס ניט נאר לשם ידיעה ווען דעם מהות פון א אידן, און דער ענין המצות בא אידן, נאר דאס איז א הוראה בפועל אין דעם יסוד והתחלה פון דעם אידנס קירוב צום אויבערשטן.

ד. עס קען זיין א קס"ד, אז כדי א איד זאל אנהויבן מקיים זיין מצות און נתקרב ווערן צום אויבערשטן, דארף ער לכל לראש לערנען ווען אידישקייט, וועגן די הלכות ומצות התורה, ובפרט לערנען וועגן דעם אויבערשטן, די שייכות זיינע צו וועלט בכלל און אידן בפרט; וויסן דעם תוכן הענין פון מצות בכלל, און פון יעדער מצוה פרטית וכו'. ד. ה. מ'קען מיינען, אז איידער מ'איז מקיים מצות דארף מען האבן די ריכ־טיקע הקדמה והכשרה בידיעת הענינים לבורין וכו'. ערשט נאכדעם קען מען

---

36) ראה גם אברבנאל ריש פרשתנו בתירוץ קושיית הרמב"ן (השאלה הד' באברבנאל) „שאברם לא התעורר בראשונה כו' בדבר השם כו' אלא מכח התפלספותו כו' ולא נכתבו . . בתורה אלא דברי נביאי השם וחסידיו הדבקי' בו ממה שעשו בעבודת הא־ל ובמאמרו לא מעיונם ושכלם". ע"ש.

37) וראה לקו"ש חט"ו ע' 84 ובהערות שם דהתחלת ההכנה למ"ת וביטול הגזירה היא מויאמר ה' אל אברם לך לך.

38) להעיר מנצח ישראל להמהר"ל פי"א, דלכן לא נזכרו מעלות אברהם לפני הדיבור ד„ויאמר ה' גו'", שלא תאמר שהוא יתי' בחר באברהם ובזרעו אחריו בשביל מעשיהם כו' ע"ש. ושם — ע"ד החילוק בין ישראל לאוה"ע.

39) והיינו דמודגש כאן לא רק עצם ענין הבחירה בזה שהציל אותו או גם דיבר אתו, אלא בזה שנצטווה. והרי גם דיבור ה' בברית בין הבתרים הי' בהיותו בן שבעים שנה (פרש"י בא יב, מ. תוד"ה וגמירי ע"ז ט, א) ואעפ"כ מתחיל בתורה בהציווי לך לך, שבפשטות הכתובים ה"ז כאשר הי' אברם בן ע"ה שנה (פרשתנו יב, ד). וראה מקומות שבהערה 25. לקו"ש חט"ו שם הערה 14. ואכ"מ.

40) ע"פ כהנ"ל יומתק תי' הב' באוה"ח ריש פרשתנו ב„טעם שדבר ה' אליו (אל אברם) קודם הראות לו מה שלא עשה כן בכל הנבראים". ע"ש.

41) משא"כ באדם הראשון ונח שהציוויים להם נאמרו לאחרי שמסופר בתורה מעלתם וכו' (אדה"ר — שנברא בצלמנו גו', ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה (בראשית ב, ז־ח. טו), ונח מזכיר הכתוב צדקתו (כנ"ל בפנים ס"א)).

42) זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק.

43) ראה תנחומא פרשתנו ט.

44) פרשתנו יב, ו. וראה לקו"ש חט"ו ע' 76. וש"נ.

אנהויבן מקיים זיין מצות ה' ווי עס דאַרף צו זיין, ווי עס איז מתאים וראוי באַ קיום מצות ה'.

ובמילא אויך בשעת מען טרעפט אַ אידן וועלכער האַט ביז איצט ניט גע־האַט קיין שייכות צו אידישקייט, ניט נאַר צו קיום המצות בפועל, נאַר אויך צו וועלכער עס איז ידיעה אין אידישקייט; די איינציקע זאַך וואָס ער ווייס איז אַז ער איז אַ איד — קען מען מיינען, אַז לכל לראש דאַרף מען אים אַנהויבן צו־גרייטן צו אידישקייט און מיט אים לערנען ענינים וועלכע וועלן סו"ס לאחרי זמן עם געבן אַ ידיעה וועגן דעם אויבערשטן און תומ"צ, ביז ער וועט באַ־קומען אַ געפיל אין תומ"צ — און דעמאָלט וועט ער מקיים זיין תומ"צ ווי אַ איד דאַרף מקיים זיין.

אמת טאָקע אַז אויך אַיידער מען פאַר־שטייט טאַר מען זיך ניט אָפהאַלטן פון מקיים זיין דעם ציווי בפועל, עס דאַרף זיין הקדמת נעשה לנשמע[45], ובמילא וועט ער זען אַז אַזוי זאָל זיין די הנהגה אויך ביים צווייטן אידן — איז אַבער באַ אים דער רגש אַז דאָס איז פאַרט ניט דער אמת'ער אופן פון קיום המצות; ס'איז נאַר אַז היות ער איז נאָך ניט שייך צו הבנה והשגה, טאַר מען ניט ווארטן ביז ער וועט צו דעם צוקומען, אַבער דער עיקר קיום המצות וועט זיין לאחרי הידיעה וההכרה, כנ"ל.

אויף דעם קומט די הוראה בפרשתנו, פון אברהם — „ויאמר ה' אל אברם לך לך גו"׃ מ'ווייס נאָך ניט וועגן מעלות פון אברם'ן — און דער יסוד והתחלת קירובו איז „ויאמר ה' אל אברם לך לך גו" — צו טאַן, אויספירן בפועל ציווי ה'[46].

און ניט נאַר איז דאָס די ערשטע זאַך אין זמן, נאַר דאָס איז אויך דער עיקר איז עבודת השם בכלל. וואָרום מיט וואָס ווערט אַ איד נתחבר ונתאחד מיטן אויבערשטן — דורך טאַן און פאָלגן ציווי הבורא.

ד. ה. דער יסוד העבודה פון אַ אידן איז אמונה וקב"ע פשוטה, טאַן און אויס־פאָלגן ציווי ה' בפועל.

ה. כשם ווי דאָס איז באַ אידן בכלל אַזוי איז דאָס בנוגע יעדער איד בעבו־דתו הפרטית:

בשעת אַ איד אַ שומר תורה ומצות האַט אַ ידיעה אין נגלה דתורה און אין פנימיות התורה, און האַט אַ הכרה אין בורא עולם ביז צו אהבה ויראה — איז בשעת ער האָלט ביי מקיים זיין אַ מצוה פון דעם אויבערשטן דאַרף ער ווייסן, אַז ראשית העבודה ועיקרה ושרשה[47] איז צו דערהערן אַז ער גייט מקיים זיין ציווי ה' — ובנוסח ברכת כל המצות „אשר קדשנו במצותיו וצונו"[48], ובאופן אַז „אלו נצטוה לחטוב עצים"[49] וואָלט ער עס געטאָן מיט'ן זעלבן מסנ"פ:

---

45) שבת פח, א ואילך.

46) ע"פ המבואר בפנים יומתק מה שאברהם הוא אב לגרים (ראה רמב"ם הל' בכורים פ"ד ה"ג ובהנסמן שם. רע"ב בכורים פ"א מ"ד) — כי קירוב אברהם לאלקות כפי שמסופר בתושב"כ, הוא כמציאות חדשה בלי שום הקדמה לפנ"ז, וכמו גר שבא להתגייר (ולהעיר מגבורות ה' להמהר"ל פ"ה).

47) ראה תניא רפמ"א.

48) ולהעיר מעטרת ראש בסופו (נח, ב ואילך) בענין מעשה המצות וכוונתן. ובכ"מ (ד"ה בששה"ק תער"ב ספ"ד. וטהר לבנו תפר"ח פ"א. סה"מ קונטרסים ח"א רכג, א־ב. לקו"ש ח"ד ע' 1193) — ע"ד הכוונה הכללית או הפרטית שבמצות.

49) לקו"ת שלח מ, א. ובכ"מ.

דערהערנדיק אז זיין שייכות צום אויבערשטן באשטייט איצט אין טאן א מצוה בפועל,

אנדערע עילויים און זיין עבודה זיינען אלץ נאר אין די גדרים פון נברא[50],

דוקא דורך עשיית המצות פון דעם אויבערשטן ווערט א איד[51] „נכלל באור ה' ורצונו ומיוחד בו ביחוד גמור"[52].

ו. עפ"ז יומתק וואס דער ענין (אז דער חיבור אמיתי פון א איד מיטן אויבערשטן טוט זיך אויף מצד ציווי ה' און דורך דעם וואס דער איד איז מקיים הציווי) איז געזאגט געווארן אין דעם אויבערשטנ'ס אנזאג „לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך":

דאס איז דער תוכן הענין פון „לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך", ווי אפגעטייטשט בכ"מ[53]: „לך לך מארצך" — „גיי אוועק" פון דיינע רצונות („ארץ" ל' רצון), וממולדתך — פון דיינע געוואוינהייטן (ומדות), ומבית אביך — פון דיינע מוחין (אב, חכמה)

— וואס כאטש אז בא א איד וואס איז כדבעי, זיינען די אלע רצונות וכוחות אריינגעטאן אין קדושה ואלקות (ובדוגמא ומעין ווי ס'איז געווען בא אברהם אבינו אויך קודם ההליכה), פונדעסטווענען איז דער וועג צו פאראייניגען זיך מיטן אויבערשטן דוקא דורך דעם וואס ער גייט ארויס פון זיין מציאות (רצונות מדות מוחין) אויך פון זיין מציאות מצד קדושה —

און וואו דארף זיין דער תכלית פון „לך לך" — „הארץ אשר אראך": אויסצופירן דעם (ארץ) רצון וואס דער אויבערשטער ווייזט אן.

עפ"ז קען מען פארענטפערן אויך די קושיא פון רמב"ן (הנ"ל סעיף א): וואס פאר אן ארט האט צו מבטיח זיין אזא שכר בלויז פאר קיום ציווי ה' — יציאת ארצו?

ווייל דורך דעם קיום — ווערט דער אמת'ער ענין פון מצות, דער עצם קיום ציווי ה' איז דער תכלית און ברענגט דעם שלימות השכר.

און וויבאלד דער עיקר השלימות פון א מצוה (מל' צוותא וחיבור[54]) באשטייט אין מקיים זיין א מצוה צוליבן ציווי ה' (ניט מצד הרגשים מצד האדם כנ"ל) — דערפאר גיט דער אויבערשטער אויך

---

50) והיינו הכרת ה' ואהוי"ר מצ"ע, בלי ענין המצוה שבהן. וכמו שה' אצל אברהם (לפני שנצטווה לך לך). אבל מצד הציווי הרי אדרבה „אין ערך ודמיון כלל בין הארת והמשכת אור א"ס ב"ה שהוא פנימיות רצונו ית' . . המאירה ומלובשת במצות מעשיות ממש . . לגבי ההארה והמשכת אור א"ס ב"ה המאירה ומלובשת בכוונת המצות מעשיות שהאדם מתכוין בעשייתן כדי לדבקה בו ית' ע"י קיום רצונו שהוא ורצונו אחד . . ולא שדביקות המחשבה ושכל האדם בו ית' היא מצד עצמה למעלה מדביקות קיום המצות מעשיות בפועל ממש . . אלא מפני שזהו ג"כ רצונו ית' לדבקה בשכל ומחשבה וכוונת המצות" (תניא פל"ח — נ, ב ואילך — ע"ש באורך. וראה שם פל"ה (מד, סע"א ואילך)).

51) לא רק „נשמתו שהיא נפשו האלקית עם שני לבושי הפנימיים לבדם שהם כח הדבור והמחשבה" שזה נעשה ע"י עסק התורה, וע"י קיום „מצות מעשיות הנעשים ע"י הגוף ממש (ש)אז כח הגוף ממש שבעשי' זו נכלל באור ה' כו'" (תניא שם, סע"ב ואילך).

52) תניא שם (מה, א).

53) ראה סד"ה לך תש"ה. ועוד. לקו"ש ח"כ ע' 59. ושנ"נ. ולהעיר ג"כ מכש"ט ד, סע"ד ואילך (הוצאת קה"ת) בשם הרס"ג (וראה לקו"ש ח"ב ע' 659).

טוב ושכר „שלא הי' כמוהו בעולם", אַ שכר וועלכער איז אויס'ן גדר העולם.

ז. ויש לומר אז דער ענין איז אויך מרומז אין תוכן השכר־הברכות —

ניט נאָר אין דעם וואָס אין די ברכות איז מודגש ווי דאָס אַלץ קומט פון אוי־בערשטן: „ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך" (ניט בלשון נפעל „והיית לגוי גדול כו'"[54]), נאָר אויך אין דעם וואָס תוכן הברכות איז דער ענין פון גדלות — „גוי גדול", „ואגדלה":

דער אמת'ער ענין פון גדלות איז נאָר אַז דעם אויבערשטן[55] — בא נבראים מצ"ע איז ניטאָ גדלות אמתית[56], און די גדלות וועלכע איז דאָ אין דער בריאה („ואעשך לגוי גדול ואגדלה שמך") קומט דורך דביקות בהבורא.

עד"ז אין די אַנדערע לשונות הברכה, וועלכע ברענגען אַרויס אַז אברהם ווערט איין זאָך מיטן אויבערשטן, וואָס דערפאַר איז „והי' ברכה", ווי רש"י טייטשט „הברכות נתונות בידך עד עכשיו היו בידי ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ", ביז נאָכמער: „ואברכה מברכיך ומקללך אאר", אַז אַ ברכה צו אברהם ברענגט בדרך ממילא אַ ברכה (פון אויבערשטן) צום מברך: און עד"ז להיפך.

און דורך דער עבודה באופן הנ"ל, „לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" ביי יעדער איינעם אין זיין עבודה פרטית, ווערט נתקיים דער „אל הארץ אשר אראך" כפשוטו — דער אוי־בערשטער ברענגט אידן אין ארץ ישראל, און מען געפינט דאָרטן גדלות און „שלימות הארץ", ביז אויך „ירחיב ה"א את גבולך"[57] — אויך ארץ „קיני קניזי וקדמוני"[58]

וי"ל אַז אויך זיי האָט דער אוי־בערשטער אַפגעגעבן[59] אברהם'ן בברית בין הבתרים, וויבאַלד דער זעל־בער ברית איז געווען אויף אַלע צען ארצות,

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ לך ואחש"פ תשמ"א, ש"פ נח תשמ"ג)

---

54) וע"ד פרשתנו יז, ד: והיית לאב המון גוים.

55) כי „גדול" באמת מורה על בל"ג — ראה שער היחוד והאמונה פ"ד „הגדול . . לאין קץ ותכלית . . כי גדול ה' כו'". ולהעיר מהחילוק דגדולה וחסד (לקו"ת עקב יז, סע"ד ואילך. ובארוכה — אוה"ת ויר"א צ, א ואילך. ועוד).

56) וע"ד המבואר במ"א (ראה לקו"ש חי"ז ע' 115. ושו"נ) בהטעם ע"ז שמאדך — מאד שלך — מעורר „מאד" שלמעלה, בל"ג האמיתי (תו"א מקץ לט, ריש ע"ד. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פט"ז. ועוד) כי נבראים שהם בעצם מוגבלים — אא"פ להיות בהם מצ"ע בל"ג, ו„בא" מה„מאד" שלמעלה — והרי אמיתית „גדול" מורה על בל"ג, כנ"ל הערה שלפנ"ז. ועד"ז נתבאר (לקו"ש שם. ושו"נ) בנוגע לבחי' „אמת" שבנבראים.

57) ראה יב, כ וספרי שם. שופטים יט, ח ופרש"י שם. רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ח ה"ד.

58) פרשתנו טו, יט. וראה פרש"י שם (הובא בהערה הבאה).

59) לכאו' כ"ה לפי פשטות הלשון בהברית (שם, יח) „לזרעך נתתי" (וממשיך בפסוק שלאחז"ז „את הקיני גו'"), ובב"ר פמ"ד, כב: מאמרו של הקב"ה מעשה [אלא שע"פ פשש"מ (פרש"י שם) „כאילו היא עשוי" (ראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 204 ואילך. ושו"נ) — גם הזו' ארצות].

ומ"ש בפרש"י שם, יט (מב"ר ספמ"ד) „עשר אומות יש כאן ולא נתן להם אלא שבעה גוים והשלשה . . קיני קניזי וקדמוני עתידים להיות ירושה לעתיד" — יל דזהו בנוגע לנתינתן שתיעשנה ארץ ישראל (וקדושתה), לא רק שינוי הבעלות אלא גם שינוי האיכות. וראה רשב"ם ב"ב נו, א ד"ה חייב. פרשת דרכים דרך הקודש דרוש ז'. צפע"נ עה"ת האזינו לב, מט. ברכה לד, ד. שו"ת שאילת דוד בתחלתו חידושים בעניני שביעית ד"ה א"ה. אנציקלופדי' תלמודית ערך א"י ע' רה. ושו"נ. ואכ"מ.